

Arkadaşlarının anılarından Cahit Sıtkı Tarancı

Sabahattin

Kudret Aksal

Öyle günler vardır ki bizde onlardan belirgin çizgileriyle resimler kalır. Denilebilir ki, o resimler sadece çizgiler de değildir, yansıttıkları zamanın renklerini, kokularını, seslerini de korurlar. Cahit Sıtkı'yı tanıdığım akşamdan da usunda böyle bir resim kaldı, hiç de solmadı. Bunun bir nedeni, belki de, o resmin benim çocukluk günlerimin geçtiği görünümü kapsamasıydı. Çocukluğumuzun mahallelerini, sokaklarını, o gün için çok olağan buluruz, ama uzun bir zaman geçtikten sonra görürüz ki onlar masalsı bir kimliğe bürünmüşlerdir. Şimdi uzaktan bakıyorum da, Cahit Sıtkı'yı ilk gördüğüm 1938 ilkyazının bir akşamında Beşiktaş çarşısı bana öyle görünüyor. O gecenin Beşiktaş çarşısı meydanından bende kalan izlenim yoğun bir aydınlıktır. Balıkçıların, manavların, sebze ve meyva tezgâhlarının kümelendiği çarşı meydanı, loş köşelerden, sokak aralarından bakılınca bol ışıklı bir tiyatro sahnesi gibidir. Kuşkusuz bu aydınlık ne sokak lambalarıyla, ne de vitrinlerden yansıyan ışıklarla sağlanmıştı. Saticılar, dükkânlarının önünde, tezgâhlarında yaktıkları sayısız mumla, karpit lambalarıyla çarşının gecesini gündüze çevirmişlerdi. Bir de oracıkta, kapısıyla camları açık, dar, uzun bir meyhane. Dışarıya, sokağın ortasına dek insanın içini bayıltan bir anason kokusu vuruyordu. Uzaktan vuran bu anason kokusunu çocukluğumdan beri sevmiştim. Rakuların baygın kokusu on metre öteden duyulurdu.

Rakular daha bozulmamıştı. Daha sonra, bir bozulma döneminin başladığını Oktay Akbal bir kitabının adıyla ne güzel vurgulayacaktı: Önce Ekmekler Bozuldu.

Meyhanenin önünde duran Cahit Sıtkı'yı hemen tanıdım. Üstünde bir perdesü vardı, yakasına da bir papatyaya ilaştirmişti. O gün Cumhuriyet'te Papatya adlı bir öyküsü yayınlanmıştı. Benim hısımlım, onun da Mülkiye'den sınıf arkadaşı olan ortak bir tanıdığımız bizi tanıştırdı. O,ünü günden güne yayılan genç bir ozan, bense sadece bir şiir okuruydum. Şiir yayınlamaya yeni yeni hazırlanıyor, özeniyordum. Nitekim birkaç ay sonra da ilk şiirim onun aracılığıyla yayınlanacaktı. O gece Cahit Sıtkı'yla kırk yılın tanıştığımız gibi söze girdik. Zaman geçtikçe, yeni tanıdığı genç ozanlara gösterdiğini saptadığım yakın ilgiyi gördüm. Konuşmamızdan anımsadığım, şiirde yoğun bir anlatımın, dizeyi düzgün söylemenin üstünde durduğuydu. Sözü döndürüyor dolaştırıyor, bu kavramlara getiriyordu. Dize, sözcüklerin sıkıştırılmış bir düzeni olmalı bir solukta söylenmeli, diyordu. Orhan Veli'nin, Melih Cevdet'in, Oktay Rifat'ın ölçüsüz uyaksız, imgeden arınmış, yalın bir anlatıma yönelmiş şiirleri yeni bir aşamaydı şiirimiz için, ne düşündüğünü öğrenmek istedim. O şiirleri ilginç buluyordu ama benim dediği birimlere uymadığını saklamıyordu. Kısa bir süre sonra bu ozanları çok seveceği de bir gerçektir. Cahit Sıtkı için o yıllarda biçim, ölçünün uyağın sınırlamasıyla vardı. Ondokuzuncu yüzyılın Fransız şiiriyle kişiliğini oluşturmuştu. Aradan bir-

kaç yıl geçince, o da ölçüsüz uyaksız yeni bir anlatımı şiirinde denemek istedi. Ama bu denemeden kazançlı çıktığını da söyleyemem. Diyebilirim ki Cahit Sıtkı ölçüyle uyağın yasağından yararlanarak duygusallığını önleyebilen, ancak bu yasaklarla yoğun dizeye ulaşabilen ozanlardandı. Bu yargıyı bir kınama sözü gibi anlamamak gerektiğini, ozanın kendine özgü bir tutumunu belirtmekten başka bir anlama gelmediğini eklemek isterim. Kendisi de bunu anlamış olmalı ki, bir serüvenlik zamandan sonra, şiirini ölçüyle uyağın sınırlarının ardına çekti. Gerçekten de öyle, Cahit Sıtkı'yı ölçülü uyaklı şiirleriyle düşünmek gerekir. Şimdi, aradan bunca zaman geçtikten sonra, en özgün, en yoğun, alışılmış duyarlıkların uzağında kalan, güçlükleri yenmeyi en çok denemiş şiirleri hangileridir diye düşünüyorum? Şiirimizden seçmeler yapsaydım ondan hangi şiirleri alırdım? Söyleyeyim: Sanatkarın Ölümü, Allahı Ararken, Şubat Günü, Gençlik Böyledir İşte, Serenad, Nedim'e Dair, Mezarlık adlı şiirleri olurdu.

Ayrılrken, "Avni Atasoy'u tanıyor musun?" diye sordu. "O da Beşiktaş'ta oturuyor. Hikâyecisi." Avni Atasoy'u taniyordum ama hikâye yazdığını bilmiyordum. Bize bir aşırı sokakta oturuyordu. Bildiğim sadece, serkeşçe bir çocuk olduğu ve öğrenimini yarıda bıraktığıydı. Sonra Serseri adlı bir öykü kitabı çıkardı. Çok erken, birkaç yıl sonra da öldü. İki üç gün sonra, bir pazar sabahı, Avni bana o gün Vişnezade parkında Cahit Sıtkı'yla buluşacaklarını, benim de gelmemi istediklerini söyledi. Öğle-

den sonra üçümüz buluştuk. Çok ılık bir nisan günüydü. Ara sokaklardan İhlamur yoluna indik. Dikilitaş, Mecidiyeköyünün Beşiktaş'a bakan arka sırtları fulya tarlası ve dutluklardı. Pazar günleri, ilkyazda, buralarda gezmeye çıkılırdı. Eski İstanbul'un küçük, tahta evlerinin sıralandığı sokaklardan geçtik. İki üç ev arayla gene büyük bahçeler vardı. O sokakların apartmanlarla dolduğunu görmek için en azından daha yirmi beş yıl beklemek gerekiyordu. Yangın yerleri bile biraz salkım, erguvan kokardı. Dikilitaş'a, fulya tarlasına, dutluklara doğru yöneldik. Ağır, basınçlı hava üçümüzü de yormuştu. Dönüşte bizim eve geldik, oturduk. Söz, o gün nereden açılırsa açılsın, şiirde düğümlendi. O güne dek, kısa bir süre için okulda öğretmenim olan ve sık sık ders dışı, edebiyat üstüne sorular sorup yanıtlar aldığım, bir öğrenci özlemiyle küçük tartışmalara girdiğim Ahmet Hamdi Tanpınar'ı bir yana bırakırsanız, bir ozanla konuşmamıştım. Cahit Sıtkı da genç kuşağın önde gelen adlarından biriydi. Hangi ozanları beğendiğini merak ediyordum. Sordum. Düşünmeden Ahmet Muhip'in adını söyledi. Sonra, tümcesine bizim arkadaşlardan da diye başlayarak bir iki ad daha saydıysa da o anımsamaların, bir dostluk yansıması olduğunu sezdim. Ahmet Muhip'in "Vakit Dar Olsa Gerek" adlı şiirini okudu. O şiiri bilmiyordum, çok sevdim. "Daha eskilerden de, Ahmet Haşim, elbette Yahya Kemal." dedi. Yahya Kemal'in adını duymak beni şaşırttı. On sekiz yaşındaydım. Şiirin sadece yeni imgeler, gerçeğin değiştirilmiş bir düzeninin yansıma-

sı, önerilen yeni dünyalar, belki de ne adına olursa olsun yenilik ardında koşmak olduğunu sanıyordum. Biçim benim için bir kavram değil, bir sezgi, bir sağduyuydu. Yahya Kemal'in şiiriyle olağan bir gerçeğe yasıyordu. Şiirimizin yüzyıllarından bu yana süz-düğü, yenileştirerek sundu-ğu sesi duymıyordum. Düşünceyi Cahit Sıtkı'ya söyle-dim. Cahit Sıtkı biçim kavramına erken ulaşmış bir ozandı. Bana Yahya Kemal'in şiirinin biçim yetkinliğinden söz etti. Böylece zaman yitirmeden benim usumda da biçim kavramının bir soru olarak belir-mesine, kendi kendime bu soruya yanıt aramama yardım etti. Şiirin bir soru-nunu çözebilmek için çoğu kez soyutlama yetmiyor, kendi şiirimizden bir örnek gerekiyor. Cahit Sıtkı'nın uyarısıyla Yahya Kemal gerçeğini anladım, Yahya Kemal'le de biçim kavramı somutluğa kavuştu.

Her ozanın şiirinin ken-dine özgü nitelikleri vardır. Şimdi Cahit Sıtkı'nın şiiri-nin niteliklerinden en belir-gininin hangisi olduğunu düşünsem ne diyebilirim? Öyle sanıyorum ki, önce, o şiirin doğanın gerçeğiyle uyumlu olduğunu, bu ne-denle mantığın düzenini ko-ruduğunu söylemek gere-kir. Gerçeğe büyük bir duyarlıkla öykünür, böyle olduğu için de okurunu şaşırtmaz. Ahmet Haşim'le başlayan bizim yenilikçi şiirimizde bu türden bir ozan ya yoktur, ya da çok azdır. Ama Batıda da, bizde de, özellikle yenilenme döneminde, şiirin okurunu şaşırtması, sarsması diyelim derseniz, ondan beklenen bir nitelik değil midir? Cahit Sıtkı'nın şiirinin gene de şaşırtıcı bir niteliği var-dır. Bence o, başarıya en çok ulaştığı şiirlerinde, yukarda adlarını saydığım,

(Sayfayı çeviriniz)

CAHİT SITKI TARANCI'DAN ŞİİRLER

Hepimize Dair

Yalnız kendi başın mı dertli sanırsın,
Gölgesi yeryüzünde avare insan?
Taş da istemezdi yosun tuttuğunu;
Solmakta her çiçek kokusu uçunca.
Tasadır ağaca rüzgârda yaprağı;
Her kuş yanar az çok ölen yavrusuna;
Sivrisinek de hallinden memnun değil;
Vızıltısı şikâyet makamındandır.

Yalnızlığımız

Koskoca Tann gökler ardında,
Beyler, paşalar saltanatında,
Birçokları sefâlet katında,
Mecnun'u, Leylâ'sı vuslatında
Kim yalnız değil ki hayatında?
Ya ölümler serviler altında?

Müjde

Kuşlar haber verdi bana kuşlar
Gelecekte bir şeyler olacak
Gün dilediğimiz gibi doğar
İnsan yüzümüz güler olacak

Neden sonra nehir yatağında
Kurt ininde kuzu otlağında
Dünya dirlik düzenlik çağında
Düşle gerçek beraber olacak

Ölümden Sonra

Öldük, ölümden bir şeyler umarak.
Bir büyük boşlukta bozuldu büyü.
Nasıl hatırlamazsın o türküyü,
Gök parçası, dal demetli, kuş tüyü,
Alıştığımız bir şeydi yaşamak.

Şimdi o dünyadan hiç bir haber yok;
Yok bizli arayan, soran kimsemiz.
Öylesine karanlık ki gecemiz,
Ha olmuş ha olmamış pencereyiz;
Akar suda aksimizden eser yok.

Perişan Sofra

Öldü; ne rüzgârlar girdi içeri,
Ne bir kuş havalandı pencereden.
Öldü; kimse görmedi melekleri;
Sorma nasıl habersiz gitti giden.

Bir uzun sefere çıktı, diyorlar;
Gemiyle gören var mı? Hani deniz?
Sen gittin, soframız oldu târumar;
Doğan günü yadırgıyor halimiz.

Gece Bahçelerinde

Gece bahçelerinde
Işıldayıp da bazan,
Olgun meyva halinde
Sallanırken yıldızlar,
"Elim yetişmez!" diye
Görenin içli sızlar.
Bu sızıyı içinde
Sen de duyduğun zaman,
Öyle kendi kendine,
Yum gözlerini bir an:
Düşer eteklerine,
Bir bir ahü yıldızlar;
Sen istediğin zaman,
Senindir bu yıldızlar.

Aşkımız

Zulmü pek çok insafı az
Hayata karşı aşkımız
Ne etseler ki çatlamaz
Bir sabır taşı aşkımız.

Samanlık seyran dediğin
Aşkımız aşk ile zengin
Dünyada her güzelliğin
Yol arkadaşı aşkımız.

Alinyazım ayınyazın
Yıldızım oldu yıldızın
Temelli sağlığımızın
Her şeyin başı aşkımız.

Her Günkü Şarkım

Şehirde bu kasvet,
Rüzgârda bu dâvet,
Enginde hürriyet,
Serde gençlik varken,
Beyaz açılırken
Bu mavi sularda
Her gün binbir yelken,
Ani bir kararda,
Edip şehre veda,
Niçin acep niçin?
Sen de bir geminin
Yolcusu değilisin?
Şehirde bu kasvet,
Rüzgârda bu dâvet,
Enginde hürriyet,
Serde gençlik varken.

Dalgın Ölü

Dün güzel bir kadın geçti
Kabrimin yakınının n.
Doya doya seyrettim
Gün hazinesi bacaklarını,
Gecemi altüst eden.
Söylesem İnanmazsınız,
Kalkıp verecek oldum
Düşürünce mendilini;
Öldüğümü unutmuşum.

şimdi adlarını anımsayamadığım kimi şiirlerinde erdiği yetkinliktir.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Cahit Sıtkı Tarancı'yla, Cumhuriyet gazetesinde, Peyami Safa'nın odasında tanıştım. Peyami Safa, o sıralarda "Kültür Haftası" adlı bir dergi çıkarıyordu. Dergiye şiir vermek üzere gittiğim bir cumartesi günü resimlerindeki Cahit Sıtkı'yı koltukta oturur buldum. Birkaç dakika sonra birbirimize kardeş gibi ısınmıştık. Peyami Safa'nın odasından birlikte çıktık.

Cahit Sıtkı'yı sık sık eski evlerinde görmeye gider, tek başına oturur bulurdum. Yine bir gün Nektar'da (Beyoğlu'nda, Balıkpazarı sokasına girerken sağda, şimdi ayakkabı mağazası olan yer) caddeye bakan bir pencerenin önünde otururken gördüm, yanına gittim. Bir iki mezeyle yarım şişesini içiyordu. Önünde, dört santim eninde uzunca bir kâğıt parçası vardı. Yazdığı dizeleri okudu. Birlikte içmeye başladık. Cahit, şiir yazmak için yer seçmezdi. Orada da çalışmalarını sürdürüyor, arada bir önündeki kâğıdı alarak bir sözcüğü ya da bir dizeyi değiştiriyordu. Şiir yazarken en çok dilin geleneksel sağlığını gözettiğini seziyordum. Bir sözcüğün bunca yıldan beri nerelerde kullanıldığını, nasıl kullanıldığını araştırıyor, o dil esenliğini bulmak istiyordu.

Bence, Cahit Sıtkı'nın şiirdeki gerçek başarısı budur. Belki otuz içkievinde, onun yukarıda anlattığım biçimde şiir yazdığını görmüşümdür.

Ölümünün 20. yıldönümünde, rahmetli kardeşimi sevgiyle anarım.

Mehmet Kemal

Ankara'da Ulus'un yavrusu sayılan bir "Akşam Haberleri" gazetesi çıkardı. O günlerin parasıyla sanıyorum ya bir kuruşa, ya iki

kuruşa satılırdı. Dairede işini bitiren Cahit Sıtkı Tarancı, Posta caddesindeki meyhaneye gelirken bu gazeteden bir tane alır, önce haberleri okur, sonra bilmeceyi çözümlerdi. Pencereye yakın köşeye bakanlar Cahit Sıtkı'yı önünde kadehi bu gazete ile başbaşa görürlerdi.

Hüseyin Şahsuvar, İstanbul'un tanınmış bir gazetecisiydi. Askerlik dolayısıyla yolu Ankara'ya düşmüştü. Bir yandan askerliğini yaparken, bir yandan da bu "Akşam Haberleri" gazetesinde çalışıyordu. Cahit Sıtkı'yla dost olmuşlar, akşamları birlikte demleniyorlardı.

Cahit Sıtkı, kendisini usta bir bilmece çözümcüsü sayıyor ya, Hüseyin Şahsuvar'la, gazetede bilmeceyi sen mi erken çözeceksin, ben mi erken çözeceğim diye bahse tutuşuyorlar. Bilmeceyi geç çözen, erken çözene bir duble içki ısmarlayacak... Her gün bu bahis sürdürülüyor. Her seferinde de Hüseyin Şahsuvar kazanıyor, Cahit'in her akşam bir kadeh içkisini içiyor.

Günlerden bir gün Cahit Sıtkı, Akşam Haberleri gazetesinde çalışan bir arkadaşına dert yanıyor.

"Yahu", diyor. "Şahsuvar'la bahse tutuşuyoruz. Her seferinde o kazanıyor. Ben de bilmece ustasıyım ama, Şahsuvar kadar olmadım."

Gazeteci arkadaş gülüyor.

"Ne gülüyorsun?" diye soruyor Cahit.

"Gülüyorum" diyor. "O bilmececi kim yapıyor, biliyor musun?"

"Bilmiyorum."

"Hüseyin Şahsuvar yapıyor."

Cahit donakalıyor.

Cahit Külebi

Cahit Sıtkı'yla 1945 yılında birkaç gün için Ankara'ya gelişimde tanıştım. Birkaç ay sonra da Ankara'ya temelli geldim. Bir süre yalnız yaşadığımdan geceleri çıkma olanağım

vardı. Bu durum o günün sanatçıları çevresine girmemi oldukça kolaylaştırdı. Kaldı ki, Ankara'ya gelmek isteğimin başlıca nedeni çoğunluğundan uzakta izlemek zorunda kaldığım sanatçı arkadaşlarla daha yakın olma hevesiydi.

O sırada en etkili dostluk çemberini oluşturan Orhan Veli, Cahit Sıtkı, Şahap Sıtkı, Necati Cumalı - başlangıçta alttan alta küçük bir direnme göstermekle birlikte - kısa sürede beni aralarına almış oldular. Hepsinin de şiirlerimi sevmeleri, ilgilerini bizlerden esirgemeyen Sabahattin Eyuboğlu ile Sayın Nahit Fıratlı'nın her zaman kapılarının çemberimize açık olması da bu dost oluşun güçlenişinde etki yaptı.

Kimilerimizle daha da yakından ilişkili olmakla birlikte, her zaman aramızda bulunmayan Oktay Rifat, Ahmet Muhip, Melih Cevdet ve daha sonraki arkadaşlar da bu çembere katılırlardı. Erol ve Dora Güneşlerin, Bayan Roji Szabo'nun, Hikmet Birant ile Kadri Yörükoğlu'nun da ayrı bir yeri vardı. Ataç ise, her yerde hazır ve nazırdı.

Bir de, yalnızca Yeşil Fıçı'da, Şükran'da, Kürt Mehmet'te, oraların sürekli olarak "mihman" olan ve her gidişimizde karşılaştığımız dostlar vardı. Bunların başında iri kıyım gövdeleri, posa bıyıkları ve babacan davranışlarıyla birbirlerine çok benzeyen Fahir (şimdiki ressam Aksoy) ile soyadını bilmediğim Rıza, Galatasaray'dan Cahit'le arkadaş olan şimdiki adını unuttuğum Verlaine burunlu biri, gece yarısına doğru uğrayıp merhaba diyen Şinasi (Nahit Berker) ve bir iki yıl sonra yakından tanıyıp dost olduğum Mehmet Kemal ile Salim Şengil anımsadığım arkadaşlar.

Cahit ile Oktay, Paris'ten ve savaş yıllarından gelme bir bağlantıyla birbirlerini çok severlerdi. Necati Cumalı ile ise bir süre aynı odada kalmıştı.

Cahit Sıtkı, dış görünüşüyle her zaman iyimser ve neşeli, dokunmayıcı biçim-

de şakacı ve herkes için iyilikseverdi. Ufak tefek, zayıftı. Bir uzak doğuluya benzeyen yüzü her zaman çok temiz ve güzeldi. Oldukça "harâbati" olan böyle birinin o denli temiz oluşuna gerçekten şaşardım. Peyami Safa'da ve onun hayranlarında da görüldüğü üzere Fransızca deyimler kullanmaktan hoşlanır, içkiyi sanki ilaçmış gibi her derde deva sayardı. Örneğin ben zayıftım. Bunun her akşam içmeyişişimden ileri geldiğini söylerdi. Genellikle herkes yeni şiirlerini birbirlerine okurdu. Gerekli gördüğü ya da kendi şiir tutumuna uymayan noktaları belirtmekle birlikte, özellikle, kendini henüz kabul ettirmemişlerin her yazdıklarını beğenirdi. Bunun çok iyi yürekli oluşundan ileri geldiğini sanıyorum. Kendisinin dergide çıkmış bir şiirinden söz edersem, (belki de bu yönde bana güvensizdi) "Adaş,, hiç olmazsa bir mısraını söyle" diye üstelerdi. Birimiz şiirini okursa, ya da bir öyküden söz edilirse, ince bir esprile karşılardı. Örneğin, "Mehmet Ali" şiirini sık sık okuturlardı. Şiirin sonu şöyle bitiyor: "Zeytinyağı ve ekmek kadar - Kıttu hürriyet memleketinde, - Büyüdüğü zaman akranları Mehmet Ali'nin - Her şey bol olur elbette" Şiiri bitiren Cahit'in ne diyeceğini bilirdim. "Elbette, adaş!" diye bağırırdı, "Elbette!"..

Herkesin bir tür şiir okuyuşu vardı. Orhan'ın şiirleri insanın utanıp sıkılmadan okuyacağı türden olduğu kadar, kendisi de bunları ağır ağır şiirselliğe kaçmadan, küçük bir alaycı bakışla ve o güzel sesiyle okurdu. Yeri düşmüşken belirtirim ki, Orhan Veli, şiirlerinde ve düzyazılarında vermeye çalıştığı izlenimin tam tersine, tanıdığım insanların en düzenlisi, akıllısı ve kibarıydı. Necati, gözlerini yumarak okurdu. İçimizde en gençimiz oydu. Cahit ona "macuncu!" demekten hoşlanırdı. Ben bir "marifet" işlemiş gibi sırtarak

okuduğumdan, arkadaşlar, "Külebi, ölümden söz ederken bile gülüyor" derlerdi. Ya Cahit nasıl okurdu: Dili o denli seven, kimi sözcükleri dua gibi yineleyen Cahit, bugün anımsadığıma göre, okurken abartmazdı. Ama, ibadet eder gibi belli belirsiz bir duygulanma ile ve her zaman üstüne basa basa okurdu. Ne duygusalda, ne gülünç.

Cahit'le anılarımız bunlardan ibaret değil elbette. Ne var ki, Oktay Rifat ve Necati Cumalı'nın anıları oramında zengin de değil sanırım. Çok iyi kalpli, cömert ve neseliydi. Hiç kimseyle dargın olduğunu, hattâ olabileceğini sanmıyorum. Her zaman parasızdı, ama kendi çevresinde onurlu ve iyi yaşardı. Şiirlerinde kötümser, yaşamında iyimserdi. Bekârlığın yoksunluğunda temiz giyinir, eli yüzü temiz gezerdi. Meyhanelerin onun için iş yerinden daha ciddiye alınır olduğu kanısındayım.

Atatürk Bulvarında bir odada oturduğu sırada bir gece, Orhan, Necati ve ben Ulus'tan, Zafer Meydanı'na dek yürüdük. Orhan herkesi çağırıyor, duvar diplerine "celenk" yapalım, diye.. Ben çekiniyorum. Orhan bir 35'lik rakı daha aldı. Cahit ev sahibinden korkuyor. Üstelik de eli titrediği için kapıyı açamıyor. Birimiz açacak olduk, ama Orhan "Ne diye kapalı yere gidiyoruz, gelin şurada parkta içelim" dedi. O sıradaki koşullarda daha fazla gecikemeyeceğinden ben gittim. Onlar çektiler yine kafaları.

Necati ile bir odada kaldıkları sırada, bir pazar sabahı gittim. Necati hem gülüyor, hem üzülüyor. Cahit gece eve gelirken bir taksiye binmiş, inerken bakmış parası çıkmıyor. Kolundan Zenith altın saatini çıkarıp şoföre vermiş, "Bunu getir, paranı al" diye. Bekledi, durdu. Biraz utangaç, bir parça şaşkıncı, ama, fazla aldıracağı yoktu.

Evlenmeye, çocuk sahibi olmaya çok özenirdi. İkinci çocuğum olacaktı,

"Adaş" dedi, "Kız olursa adını ben koyayım, ister misin?". Çok sevindim. Heyecanla bekledik. Oğlan oldu. Telefon edince inanmadı. "Ne koyacaktın?" dedim. Bütün zorlamalarım karşıya söylemedi. "Kendi kızım için saklıyorum", dedi. Bilindiği gibi evlendi ama, çocuğunu göremedi.

Cahit'in evlenme öyküsü hazindi. Bir bayana vurgun. Evlenmek istiyor. Ne var ki, kızın babası da vezinsiz şiirler yazan, bu nedenle de "solcu" (!) olması gereken birine kız vermek istemiyor. Ataç'ın yardımıyla o sıradaki Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Emniyet Genel Müdürü Halûk Nihat Pepeyi'den Cahit'in "solcu" olmadığını açıklamasını rica ediyor. Kızın babasına haber veriliyor. Adam gelmiyor, "Gel-sin, söylesinler" yanıtını gönderiyor. Emniyet Genel Müdürü ise, "Ben adamın ayağına nasıl giderim" diye gitmemekte direniyor. Sonunda işi hallettiler. Cahit evlendi. İçkiye tövbe etti.

Bir cumartesi, o gençlik günlerinde son mekânımız olan Buket'in bahçesinde otuyordum. Baktım, Cahit geliyor. Masaya oturdu. Bir kadeh içti. Bir de 35'lik Yeni Rakı getirtti. Her zamanki alışkanlığınca, hesap pusulasını özenle imzaladı. Gitti. Haftada bir içecekmiş.

Cahit'le ilk karşılaşmamızda "Otuz Beş Yaş" şiirini CHP şiir yarışması için yazıyordu. O sırada, Ahmet Muhip'in "Ağrı"yı yine bu amaçla hazırlarken bana karşı tutumu, benim yarışmaya girmekten ürküştüm, bunlar ayrı bir konu. Yalnız, Muhip özenerek yazdığı o şiiriyle yarışmaya katılmadı. Cahit ise, her dizesini ayrı ayrı bildiğimiz şiirini tamamlayarak yarışmaya girdi ve birincilik ödülünü aldı. Bugün düşünüyorum da, 59 yaşında olduğuma bakıyor ve 35 yaşındaki Cahit'ten bir bakıma utanyorum. Ne kadar genç ölmüş, oysa ki, o şiirde hep yaşlıktan söz etmiş ve öbür şiirlerinde sü-

rekli olarak yineleyişinin tersine yetmiş yıl yaşayacağını ummuştu.

Haldun Taner

Cahit Sıtkı, Galatasaray'da bizden dört beş sınıf yukarıdaydı. Rahmetli Vedad Dicleli akrabası oluyordu. Alt sınıflara onu görmeye gelirdi. Biz de o zaman kendisini görürdük. Okulun, Yaşar Nabi, Ziya Osman Saba ile birlikte dergilerde şiirleri basılan üç isminden biriydi. Ufacık tefecik, zarif, çok efendi bir hali vardı. Hani teneffüste ayağına bir top çarpsa, çamurlanmasın diye ayağının ucuyla dokunan tipler vardır ya, onlardandı. Spor mîpor yapmazdı. Tertemiz giyinirdi. Küçükçük zarif ayakları ve hep boyalı iskarpinleri vardı. Gel zaman git zaman, Diyarbakırlı Cahit, Türkiye'nin en ünlü şairlerinden biri oldu. CHP'nin mi başka resmî bir kuruluşun mu, şimdi hatırlamıyorum, açtığı bir şiir yarışmasında onun "Otuz Beş Yaş" şiiri birinciliği kazanmıştı. Yıl, sanırım, bin dokuzyüz kırklar hanesinde idi. Cahit Sıtkı o tarihten sonra dillerden düşmedi. Hele "Otuz Beş Yaş" şiiri edebiyat dışı bir yaygınlığa bile erişti. Ankara'da oturduğu, yine o alçakgönüllü çelebi kişiliğini sürdürdüğü, kendini içkiye kaptırdığı duyuluyordu. Bu içki merakı, sanırım, onun aşırı duygululuğunu biraz frenlemek uyuşturmak için başvurduğu bir araç olacaktı. Rakı masası uzmanları, Cahit Sıtkı'nın çok içemediğini iki üç kadehten sonra bazen masanın kenarına yığıldığını anlatırlardı.

Kısa ömrü boyunca Türkçenin tadını çıkaran, akıllarda kalan güzel şiirler yazdı. Cumhuriyet gazetesinde hikâyeleri de çıktı. Rainer Maria Rilke'yi ansüran bir incelikte ve duygulukta idi bunlar. Hele çirkin, çok çirkin bir kızla flörtünü yansıtan, çirkinliğin şiirini çıkaran nefis bir hikâyesi vardı ki, bakın aradan otuz yıl geçtiği ve arada hiç okumadığım halde, bugün bile net olarak

hatırlıyorum. Müstesna incelikte, bütünüyle kendini şiire adanmış bir insandı. İnsan onun hesap yaptığına, günlük alelâde şeyler konuştuğuna inanamazdı. Belki de bunlardan çok uzaktı. En yakın ruhdası ve kafadaşı, Ziya Osman Saba idi. Bir keresinde onunla bahse girip Galatasaray Lisesi'nin arkasındaki yarıdan mahalle çocukları gibi aşağı inip yukarı çıkmış, bu tehlikeli serüven sırasında zavallı Ziya Osman'ı heyecandan öldürecek durumlara sokmuştu. Yaşamının tek yaramazlığı belki de bu olmuştur. Yıllar sonra Cahit Sıtkı hastalandı, boğazına bir felç geldi. Her şeyi anlıyor ama konuşamıyordu. Türkiye'de uzun tedaviler fayda vermedi, o zaman DP'nin hatırlı şeflerinden ve galiba Çalışma Bakanı bulunan Samet Ağaoglu hemen harekete geçti. Politika dağdağası içinde bile sanatçılığını, sanat adamları ile yakınlığını kaybetmeyen Ağaoglu, taahhüs şaire elini uzattı. Onun devlet kanalıyla Viyana'ya tedaviye gönderilmesini sağladı. O yıllar Viyana'da bulunuyordum. Sefaret başkâtibi şimdiki Pekin Büyükelçimiz Adnan Bulak'tı. Adnan Bulak'ın Cahit Sıtkı ile iki ortak yanı vardı. O da Galatasaraylıydı. O da şairdi. Bunun dışında da her Türk aydını gibi Cahit Sıtkı'nın şiirlerine hayrandı, saygısı vardı. Bu saygı, sevgi ve vefa ile Cahit Sıtkı kliniğe kaldığı sürece bir kardeşi gibi onunla ilgilendi, ziyaretinde, saygısında kusur etmedi. Cahit Sıtkı başlangıçta ufak bir umut verdi ise de, orada da iyileşemedi. Viyana'da vefat etti. Cenazesini havaalanından Adnan Bulak'la birlikte uğurladık. Uçağı havalandı. O zaman Varlık'a yazdığım bir yazıyı, "Uçağın arkasından uzun uzun gözden kayboluncaya kadar baktık, o uçak hiç yere inmesin istiyorduk" diye bitirmiştim.

İşte, bugün bir çırpıda anıyı söyleyebileceklerim bu kadar.

